

Discussion'dan Dialogos'a Tartışmadan Diyaloğa

Karmaşık Bir Dünyada Yaşıyoruz.

Entropi yasasına göre her şeyin bozulma eğilimi taşıdığı gezegenimizde basit ve düzenli bir dünyadan karmaşık ve düzensiz bir dünyaya doğru yol alıyoruz. Her biri kendi serbestlik derecesine sahip, sonsuz boyutlarda, hareketli, birbirini etkileyen değişken var. Jorge Luis Borges'in dediği gibi her şeyin birbirine değdiği, Barth Koska'nın işaret ettiği gibi sınırların puslu olduğu bir dünyada yaşadığımız için olayları konumlamak oldukça zor. Üstelik dinamik ve doğrusal olmadıkları için çözülemiyorlar. Bu aşamada biz araştırmacıların kullandığı daha bütüncül (holistik) ve kısıtları daha az olduğu için bir bağlam oluşturmaya daha uygun olan kalitatif tekniklerden gösterge bilim (semiyotik)) ve dilbilim devreye giriyor.

Dün, bugün ve yarın ya da geçmiş, şimdi ve gelecek arasında puslu geçişler var. Bilinçaltı, bilinçdışı, rüya ve bilinç kaybı iç içe geçmiş durumda. Örneğin rüya büyük bir muammadır fakat bu, karmaşıklığın muammasıdır. Edgar Morin'e göre rüyaya düzensizlik, hayata da rüya musallat olur. Şu sözler Jorge Luis Borges'e aittir: "Sen uyanıklığa değil, önceki bir düşe uyanmışsın. O düş, başka bir düşle sarmalıdır, o da bir başkasıyla ve bu böyle sonsuza kadar gider, sonsuz da kum tanelerinin sayısıdır." Hayat karmaşık olmaktan öte karmakarışıktır.

Yunanca kökleri, örgü bir kazakta olduğu gibi "birlikte örülmüş" anlamına gelen karmaşıklığın evrensel bir tanımı olmamakla birlikte Melanie Mitchell ile Santa Fe Grubu'nun tanımları kulağa hoş geliyor. Melanie Mitchell'e göre, "Karmaşıklık, zor, aniden, kendiliğinden ortaya çıkan ve kendi kendine organize davranışlar sergileyen bir sistemdir." Öte yandan Arthur Battram'ın aktardığına göre karmaşıklık bilimi üzerine çalışan Santa Fe Grubu'nun karmaşıklık tanımı ise şöyledir: "Karmaşıklık, evrenin bütünleşik, ama aynı zamanda alışılmış mekanik ya da doğrusal yollardan anlayamayacağımız kadar zengin ve çeşitli olan durumunu ifade etmektedir. Bu yollardan evrenin bir çok parçasını anlayabiliriz, ama daha büyük ve içsel ilişkiler daha geniş olan olgular - ayrıntılara bakarak değil - ancak ilke ve kalıplarla anlaşılabilir. Karmaşıklık; belirme, buluş, öğrenme ve kendi kendini uyarılmanın doğasıyla ilgilidir."

Karmaşıklıkta Yol Almak ya da Tartışmadan Diyaloğa

Karmaşıklıkta yol almak ya da aynı anlama gelmek üzere karmaşıklıkla baş etmenin birinci koşulu onu anlamaktır. Anlamak için ise diyaloğa girmek gerekir.

Biz araştırmacılar, özellikle kalitatif araştırmacılar, oldukça uzun bir süreden beri grup tartişmaları ya da derinlemesine görüşmeler yaparak incelediğimiz konu hakkında derin bilgilere sahip olarak karmaşıklıkta yol almaya çalışıyoruz. Peki, gerçekten tartişıyor muyuz, yoksa diyalog mu kuruyoruz?

Yunanca “dialogos” kökünden gelen diyalogdaki “logos” söz, “dia” ise “iki” değil; aracılığıyla anlamına gelmektedir. Bu bağlamda “logos”u sözün anlamı olarak düşünebiliriz. Diyalog sadece iki kişi arasında olmak zorunda değildir; bir çok kişiyle yapılabildiği gibi, tek kişiyle de yapılabilir. Yani insan kendisiyle de diyalog kurabilir. Kuantum fizikçisi David Bohm diyalogu etimolojik olarak şöyle tanımlamaktadır: “Ezcümlle, kelimenin kökünün resmettiği şey; bizim içimizde, bizim vasitamızla ve bizim aracılığımızla oluşan bir anlam akışıdır. Bu durum tüm gruba sirayet edecek bir anlam akışını tetikleyebilir ve böylece yeni bir anlayışın doğmasına kapı aralanır. Bu, içe başlarken sahip olmadığımız tamamen yeni bir şeydir...”

şimdi, biz araştırmacıların hep kullandığı ve tartişma anlamına gelen discussion kelimesini alalım. “Vurma- percussion” ve “sarsma- concussion” kelimeleriyle aynı kökten gelen bu sözcük bir şeyleri parçalamak anlamına gelir ve analiz etmeye vurgu yapar. Tartişmada bir maa tenisi maçında olduğu gibi fikirler karşılıklı olarak savrulur ve amaç sayı elde etmek ya da maçı kazanmaktır. Bir zamanlar okullarda yapılan münazaralar buna çok iyi örneklerdir.

Oysa diyalogda kimse galip gelmeye çalışmaz ve bir taraf değil, herkes kazanır. Bir kazan - kazan oyunu olarak tanımlayabileceğimiz diyalogun tersine, tartişma kazan ya da kaybet oyunu olarak karşımıza çıkar.

Bu açıdan bakınca biz araştırmacıların grup tartişması diye düzenlediğim seanslar diyalog mu yoksa tartişma mıdır? Zor, aniden, kendiliğinden ve bir su gibi akarak yeni bir fikrin belirlediği bu tartişmaların sonunda zaman zaman aldığımız grup kararları diyalog mu yoksa tartişmanın sonucudur? Bence kesinlikle diyalogdur ve artık “tartişmayı” bırakıp “diyaloga” geçmenin / girmenin zamanı gelmiştir. Diğer bir deyişe yaptđımız bir senteze ulaşma çabası olarak da değerlendirilmelidir.

Unutmayalım, son zamanlarda müşterilerimizden raporlarımız için çok sayıda “sonuç ve öneriler” bölümü talebi geliyor. Sonuç yazmak ya da öneri yapmak, analizin ötesinde bir senteze ulaşma çabasıdır. Bu sese kulak vermenin zamanı gelmiş, geçmektedir.

Tahmin edilemez, öngörülemez, küçük dalgalanmalardan etkilenen, çevresine son derece duyarlı ve kum taneleri kadar bitmez tükenmez, yani sonsuz sayıda düşünceye sahip olan insanoğlunun diyalogla yaratacağı çok şey vardır.

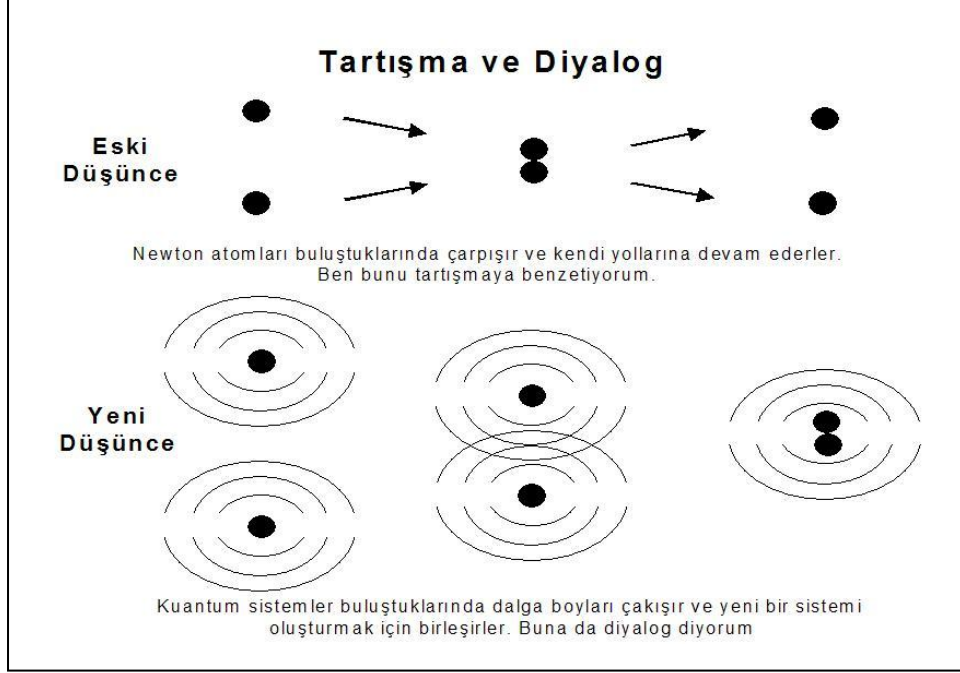
İlişkilerimizin hiyerarşilerden ağlara doğru evrildiği ve birlikte yaratmanın öne ıktđı günümüzde, tartişmadan diyaloga geçiş zor olmayacaktır.

* * *

Bu anlattıklarımı daha anlaşılır ve anlamlı kılmak için Danah Zohar ile Ian Marshall’dan yaptđım uyarılmanın ilginç olacağını düşünüyorum. Klasik fizikte eski düşünceyi temsil eden Newton atomları çarpışarak buluşurlar ve birbirlerinden

ayrılarak yollarına devam ederler. Ben bunu tartışmaya benzetiyorum. Yeni düşünceyi temsil eden kuantum sistemler ise buluştuklarında önce dalga boyları çakışır, sonra yeni bir sistem oluşturmak üzere buluşurlar, yani senteze ulaşırlar. Buna ise diyalog diyorum.

Diyalogunuz bol olsun.

Kaynak: Danah Zohar, Ian Marshall, *Quantum Society*, 1994

Bülent Gündoğmuş
bulent.gundogmus@yontemresearch.com